

8

Frantina o právu, spravedlnosti a soudržnosti (čte Markéta Tallerová)

Vypravěč (Daniel Rous)

Frantina s čeledínem Bartolomem nakupují na jarmarku v Osečné, když se najednou strhne mela a křik. Mezi přítomnými jsou odhaleni tzv. vaiskoufři, jarmarkoví zlodějníci. Byla to zvláštní skupina lidí, kteří chodili na jarmarky krást, ale s jakýmsi dovolením. Ohlásili se den před jarmarkem na radnici a složili tam pánům poplatek. Panstvo jim pak zabezpečilo ochranu, totiž když byli při krádeži chyceni, byli sice odvedeni na radnici, odtud je však pustili ven zadními dvířky. Tentokrát však prodávající velmi silně protestují a Frantina se postaví do jejich čela. Ještě předtím, než vyrazí na radnici, hovoří plamennou řečí k prodávajícím, v níž je nabádá k soudržnosti a jednotě.

Frantina (Markéta Tallerová)

Za to, co já vám slibuji, musíte vy mi slíbit, že příkladu mého nezapomenete. Má-li býti jednou s vámi lépe, musíte vy především se zjinačit, z netečnosti probudit, z liknavosti a podlízavosti se vybavit. Netoliko tvrdost pánů, nýbrž slabost vaše je svízelů vašich největších původkyně, vedle ní nesvornost a pak neupřímnost jednoho k druhému. Zpozdíle, tuze zpozdíle si dosud počínáte, zbaběle všem metlám údy nastavujete, před stopou panskou šij až do prachu skláníte, a teprve když vás kopne bujná noha krvavě do čel ponížených, pomýšlíte, ne jak by vám pomůženo bylo, nýbrž jen na pomstu. Nevydaří-li se tož všichni pak zas zalezete, jeden na druhého mrzce vinu svalujete a svádíte, ba druh druhu udává, aby sám trestu ušel a metlu panskou pak tím poníženěji líbá. Ne pomstu, jak v té chvíli, nýbrž právo a spravedlnost hledati a požadovati musíte. - Hle, jak voláte, že se mnou souhlasíte, jak mne vybízíte, jižjiž abych s pány šla vyjednávat, ale ráda se na vás podívám za čtvrt hodiny, když z radnice se vrátím snad s nepořízenou a vám oznámím, že jsem pány tuze pohoršila. Již vidím a slyším v duchu svém, kterak mne slavně zapíráte, veřejně se ohražujete, že o mém úmyslu jste nevěděli, a budou-li mne chtít páni za smělost mou pokutovati, ihned jim mne vydáte, abyste dokázali, že se mnou nic nemáte a nikdy jste neměli!"

[...]

Věřím, že tak jednati nechcete; neb tak jednají jen slabochové, a vy jste lidé duchem a silou nadaní. [...] Ano, vy jste nadáni duchem a silou jako páni vaši, nezapomínejte, či rozpomeňte se konečně, že není mezi vámi rozdíl, jen náhodou a násilím že se jim dostala moc nad vámi do rukou i panství. Když však již jednou nad vás postaveni jsou a věci se změnit nedají, bděte tedy, aby vás aspoň moudře a šlechetně spravovali a vy pod nimi obstáti mohli.

Karolina Světlá: Frantina. Československý spisovatel, Praha 1988. S. 165-6. Text editován.